

©ማኅበረ ቅዱሳን

መብቱ በሕግ የተጠበቀ ነው

ALL RIGHTS RESERVED

፩ኛ ዕትም ጳጾ ፩ ዓ.ም

፪ኛ ዕትም ጳጾ ፪ ዓ.ም

ይህ መጽሐፍ

በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን

በማኅበረ ቅዱሳን

ኢዲዮሪያል ቦርድ ታርጦ ተስተካክሎ የተፈቀደ ነው።

ልዩረሻ፡-

በኢ/አ/ተ/ቤ/ክ

ማኅበረ ቅዱሳን

ፖ.ሳ.ቁ 80078

አዲስ አበባ

ኢትዮጵያ

Email:- mk.devt@yahoo.com

Website:-www.eotc-mkidusan.org

የኮምፒውተር ጽሑፍና ቅንብር

የገትመትና ኢሌክትሮኒክ ሚዲያ ዋና ክፍል

ምንተኑ አዐሥዋኪ አምላኪያ በእንተ ኩሉ ዘገበርከ ሊተ
ምንተኑ አዐሥዋኪ እግዝእትየ በእንተ ኩሉ ዘገበርከ ሊተ
ምንተኑ አዐሥዋኪ ተዋሕዶ ሃይማኖትየ በእንተ ኩሉ ዘገበርከ ሊተ

መቅድመ ኩሉ ከልጅነት ጀምሮ በሥርዐት እና በፍቅር ላላደጋችሁኝ ለብፁዕ አቡነ ኤልሳዕ /ሊቀ ጳጳስ ዘገንደር/፣ ወላጆቼ፣ እንቶቼና ወንድሞቼ የጸሎታችሁ፣ የምኞታችሁ እና ስእለታችሁ ፍሬ ከዚህ አድርሰኛልና በአፊ ደቂቅ አመ በግናችኋለሁ።

ታሪክ እየነገርኺ፣ ፍቅረ ሀገር እያስተማርኺ፣ ሽማውን አልብሰሽ ቤተክርስቲያን እየወሰድሽ በፍልሰታ ስታቆርቢኝ ለነበርሽው፣ የልሳናት ማእምርቷ አያቴ «ዋውዋ» በልጅ ልጅሽ ሕያው ታሪክን አስቀምጠሻልና የነፍሴን ምስጋና አድርጼልሻለሁ።

ለቤተክርስቲያን እና ለሀገር ባለሽ ተቆርቋሪነትሽ እና ድንቅ ሥራዎችሽ «ገበዟ» እያሉ የሚጠፋሽ ቅድመ አያቴ ልዕልት ሐመልማል /ትኩነሽ/ ሆይ! ከመቃብር በላይ ባለ ታሪክሽ ተባርኬበታለሁና የሐኖክ ቃል ምስጋና ዝክር ይድረስልኝ።

ከሕፃንነት ጀምሮ በቤተክርስቲያን ያላደጋችሁኝ በማዕከላችሁ በማኅሌቱ በጉባኤ ቤቱ እየተንከባከባችኹ እየገመፃችኹ እንደወለዳችኹት ልጅ አድርጋችኹ ያስተማራችኹኝ ሊቃውንት መሪይታ ተዘራ፣ መሪይታ አደራ፣ መሪይታ ደምጸ፣ መሪይታ ይጌይስ፣ ቀኝይታ አዳነ፣ መምህር አባ ኀይለ ሚካኤል፣ መሪይታ መንግሥቱ፣ መ/ታ ሰሎሞን፣ አለቃ ልብሰ ወርቅ ... ምስጋና ክብር ይድረስልኝ።

ከማስተማር ባሻገር ምክርን እና አደራን ያስረከባችሁኝ በዐፀደ ነፍስ ያላችኹት ሊቃውንት አባቶቼ አለቃ ታደሰ፣ ሊቀ ሳልልኸ፣ መሪይታ አደራ፣ የቅኔው ሊቅ ወልደ ነጎድጓድ አስማረ /አጎቴ/... ለነፍሳችኹ ምስጋና ትድረስ። ዛሬም ነገም ድል የማትነሳ በረከታችኹ አትለዋኝ።

በኢ.አ.ዩ ቆይታየ ብዙ ዕውቀት እና አባታዊ ጠባይዕ ያስተማራችኹኝ የዩኒቨርሲቲው የኔታዎቼ፣ ፐ/ር ሽፌራው በቀለ፣ ፐ/ር ባዩ ይማም፣ ጆ/ር ኀይለ ሀብቱ፣ ዶ/ር ውዱ ጣፊጠ፣ ዶ/ር ሥርግው ዝው፣ አቶ ቶማስ፣ አቶ ሽመልስ፣ ፐ/ር ፓውሎ ማራሲኒ፣ ፐ/ር ኦሪን እና ሌሎቻችሁም በእኔነቴ ሥነ ጠባይዕ እና አፈፍር ላይ ድርሻችኹ የጎላ በመኾኑ ሰባሔየን ተቀበሉልኝ።

የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተክርስቲያን ሊቃውንት ጉባኤ አባላት በሰምክር እና አስተያየታችሁ ያቆይልኝ።

ከትናንት እስከ ዛሬ በእኔነቴ ላይ ትልቅ ሚና ያለውን በክብርና ዕውቀት ያሳደገኝና ለዐላማዊ ብርታት እና ጥንካሬ ለመልካም ምኞቴ ዐምድ እና ታዕካ ለጉዞዬ ሰንቅ እና ጋሻ የኾነኝን ሐመረ ሕይወቴን ማጎበረ ቅዱሳንን ውለታ በምን ልገልጸው ይቻለኛል? ከዝምታ በቀር።

በኢትዮጵያ አርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ-ክርስቲያን ለዕሥራ ምዕቱ በሀል ዐውደ-ጥናት ስለ ግእዝ ታሪክ፣ ጠባይዕ እና መስፋፊያ መንገዶች... የጥናት ወረቀት እንዳቀርብ የጎበዘኝን የበዐል ዝግጅት ክፍል አምላክ ክብረት ይስጥልኝ። ለሥራዬ ጎይታ ክብር ኾኖልኛልና።

ከቤተክርስቲያን ዐውደ ምሕረት ማዶ ቋንቋውን ሕዝባዊ ለማድረግ ያለኝን ፍላጎት ያስተናገዳልኝን የጎግል ጋዜጣ አዘጋጆች /በተለይ ብርሃኑ በላቸው/ የማይረሳ ታሪክ በልቤ ውስጥ ጽፋችኋል። ከጎግል ያለውን ተሳትፎያን በማክበር ለምኞቴ ተጨማሪ ምዕራፍ የሰጡትን ግእዝን በፊዲዮ እንዳስተምር ያደረጉትን የሸገር ፊድዮ ሠራተኞች /በተለይ/ ክብርት መዐዛን እና የሥነ «ዜማ» ተመራማሪው ሠርፀ ፍሬ ስብሐትን እጅግ አመሰግናለኩ። የጀርመን ድምፁ ማንተጋፍቶት ስለሺ ባለቸበት አምላክ ይጠብቅኩ። የኢቲቪ ጋዜጠኛ ዐፀደ ውድህ፣ የአዲስ ዘመኗ ለምለም፣ የአዲስ ዘመኑ ዘነበ /ቀደም ሲል/ የአዲስ ልሳኑ ጻፏቸው፣ ጸጋዩ የአዲስ አድማሱ መልካሙ የኢትዮጵያ ገብሬ፣ የሰንደቁ ጥበቡ በለጠ፣ የአውራምባው ሰሎሞን አበበ፣ የሪፖርተሩ ሔኖክ ያፌድ፣ ማጎበረ ግእዝን በማስተዋወቅ እና ስለ ግእዝ ሥነ ጽሑፍ መጠበቅ የተባበሩኝን የአዲስ ነገር ዜናውያን እና በኔሽን ጋዜጣ /በ1991/ የድጋፍ ድምፁን ያሰማኝን ደራሲ ካሕሣይ ገብረ እግዚአብሔርን ደራሲ በዕውቀት ሥዩም አምላክ ይባርክልኝ።

ከዚህ ጋር ግእዝ ወደ ግል ኮሌጅ /ማዕደት የቱሪዝምና ሆቴል ማኔጅመንት ኮሌጅ በመውሰድ የግእዝን ትምህርት እንድስጥ ኹኔታውን ያመቻቸልኝን ዲ/ን መንግሥቱ ጎበዜን አመሰግናለሁ። የፓል ቶኩ ረዳቱ ተከስተም አምላክ ይባርክልኝ።

የካርቱን ሥዕሉን የሣልከው ዘሪሁን አመሰግንክአለኩ።

የሐንስ፣መ/ታ በአማን እና ዐቤልም። ምስጋና አለኝ።

ለአዳሙ፣ ለዐቢይ፣እና በ፲፱፻፺፪/፫ ዓ.ም ስድስት ኪሎ ግቢ ውስጥ ግእዝን ሳስተምራቸው ለነበሩ ተማሪዎች ምስጋናዬ የላቀ ነው።

በመጨረሻ የማጎበረ ቅዱሳን ጥናት እና ምርምር ማዕከል አባላት የሥራ ባልደረቦቼ /ፍሬሕይወት፣ ቴዲ፣ ፍሬዘር፣ ሐና፣ ዐዜብ.../ ያላቸውን ብርታት እና ቅንነት ሳላደንቅ አልቀርም። በአጠቃላይ ከጎኔ የነበራችሁ አምላክ ጸጋውን ያብዛላችሁ። ወስብሐት ለእግዚአብሔር

እም እትክሙ/ወልድክሙ
መ/ር ደሴ ቀለብ

ዝክር

ፕሮፌሰር ባዖ ይማም
በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የሥነ ልቦና እና
የጥንት ጽሑፎች ጥናት /Philology/
ትምህርት ክፍል ሲቀመግበር

ፕሮፌሰር ሸፈራው በቀለ
በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ የታሪክ እና ትርጉም
አስተዳደር ትምህርት ክፍል
መምህርና ተመራማሪ

ይኸ መጽሐፍ በኢትዮጵያ ታሪክ፣ ሥነ ጽሑፍ፣ ሙሉ ጥንታዊ የግእዝ ቋንቋ
ያበረከ ተውገና የሚያበረክተውን በጎ አስተዋጽኦ በመረዳት ለቋንቋው ትንሣኤ
ትላንትም ሆነ ዛሬ እየደከሙ ላሉት በኢትዮጵያ የሥነ ልቦና ትምህርት ክፍል
መሥራች እና በሞያው የመጀመሪያው ኢትዮጵያዊ ፕሮፌሰር እና በአዲስ አበባ ዩኒ
ቨርሲቲ ከጥንት ጽሑፎች ጥናት /Philology/ መሥራቾች አንዱ ለሆኑት ለፕሮፌሰር ባዖ
ይማምና በአዲስ አበባ ዩኒቨርሲቲ ከጥንት ጽሑፎች ጥናት /Philology/ መሥራቾች
አንዱ እና የታሪክ መምህር እና ተመራማሪ ለሆኑት ለፕሮፌሰር ሸፈራው በቀለ
መታሰቢያ ይሁን፡፡

ማኅበረ ቅዱሳን

የገጽ-ፊደል ትርጉም/ Style of Transliteration

In general, the transliteration applied in this book is as follows:

a) The seven orders /ሰባቱ የፊደል ድምጾች:

ሀ=ha, ሁ=hu, ሂ=hi, ሃ=ha, ሄ=he, ሀ*=hi/hə, ሆ=ho

b) Letters/ተነባቢዎች + አናባቢዎች:

አ=ʾə	ፈ=fə
በ=bə	ጸ=s'ə
ገ=gə	ፀ=d'ə
ደ=də	ቀ=k'ə
ሀ=hə	ረ=rə
ወ=wə	ሰ=sə
ዘ=zə	ተ=tə
ሐ=hə	ጸ=p'ə
ኀ=xə	ፐ=pə

ጠ=t'ə

Variant and/or Additional Letters/

ጨሉድ/ድመራን ፊደላት:

የ=yə	ቨ=və, ቩ=ʃə, ኘ=çə, ዠ=žə
ከ=kə	ኘ=ñə, ጨ=čə, ቋ=K'wə, ጸ=X'wə,
ለ=lə	ኳ=k'wə, ገ=g'wə
መ=mə	h/k has spirantized k/ ʔ > v
ነ=nə	
ሠ=śə	
ዐ=ʔə	

*If the accent falls on the first syllable, the second should not necessarily be transliterated.

ሕፁራን ቃላት እና ምልክቶች/ List of abbreviations and symbols

Abbreviations:

GGMS-a Gospel (manuscript) found in the monastery of ገጃባ ገላገል, dated back to the Aksumite Period.

እባ ገራማ ገዳም ከሚገኝ የብራና ወንጌል GGMS የተወሰደ/ ዘመነ-አክሁም/ ጥንታዊው ጠባይዐ-ልሳነ-ግላዝ

GIMS-a Gospel (manuscript-EMML 1832) found in the monastery of ገጃባ ገላገል, dated back to the 13th century A.D.

እባ ኢየሱስ ሞሮ ገዳም ከሚገኝ የብራና ወንጌል GIMSS የተወሰደ ጥንታዊው ጠባይዐ-ልሳነ-ግላዝ

GLMS-a Gospel found in the monastery of Lalibela (manuscript-EMML 1169)

ቅዱስ ላሊበላ ገዳም ከሚገኝ የብራና ወንጌል GLMSS የተወሰደ ጥንታዊው ጠባይዐ-ልሳነ-ግላዝ

GCT-Geez of Contemporary time [from a Gospel of contemporary time (published in the 19th century A.D.)].

የቅርብ ጊዜ ጠባይዐ-ልሳነ-ግላዝ

Note :The change is simply linguistic : phonological, morphological and syntactic; not religious.

GPT-a Gospel of present time (published and used by Ethiopian Orthodox Church during liturgical service.).

Note: The change is simply linguistic: phonological, morphological and syntactic; not religious.

ማስታወሻ:- ሐተታው ሥነ-ልቦናዊ ብቻ ነው/አግራ-ፍኖቱ ጥንታዊውን ታሪካችንንም ያስረዳል

Imp.-imperative

ትዕዛዝ አንቀጽ

Juss.-jussive

ዘንድ አንቀጽ

fem.-feminine

አንስታይ

masc.-masculine

ተባዕታይ

Pl.-plural

ብዙ ቁጥር

Sing.-singular

ነጠላ ቁጥር

Symbols or signs:

*-archaic or proto form.

ጥንታዊ የቋንቋ ባሕርይ ቅርጽና ድምጽ

>-changes into

> «ለውጥ»

ማስታወሻ:- ለውጡ ሥነ-ልቦናዊ ብቻ ነዉ

<-comes from

< የመጣበት

ø-zero pronunciation

ø አልቦ ንበት

/ ≠ ____ - Word initially

መካነ-ቃለ- ድጎር

/ ____ ≠ - word finally

መካነ-ቃለ-ቅድም

/ ≠ ____ ≠ - word medially

መካነ-ቃለ-ማዕከል

-GIMSS and GLMS are kept at the Ethiopian Manuscripts Microfilm Library (EMML) in the Institute of Ethiopian Studies, Addis Ababa.

መክስተ-ሕርስስት

ክፍል አንድ

ታሪኩ-ግእዝ.....	1
፩.፩. መግቢያ	1
የተዛማጅ ጽሑፍ ዳሰሳ	2
፩.ሀ. ትማልም/ትናንት	3
፩.ሀ.፩. አይቴ ብሔሩ ለግእዝ? የግእዝ ብሔሩ /ሀገሩ ወዴት ነው?/	3
፩.ሀ.፪. የግእዝ ቋንቋ መልክዕ	5
፩.ሀ.፫. የግእዝ ቋንቋ ፊደላትና ትርጉም	5
፩.ሀ.፬. ግእዝ ከእስያ ልሳናት ጋር ሲነጻጸር	10
፩.ሀ.፭. ግእዝ ከአፍሪካ ልሳናት ጋር ሲነጻጸር	13
፩.ሀ.፮. ግእዝ በዘመናት ያሳያቸው ልዩ ልዩ ሥነ-ልሳናዊ ለውጦች.....	14
፩.ሀ.፯. የግእዝ ቅርጽ-ፊደል ለውጥ ምሳሌ	24
፩.ሀ.፰. የኢትዮጵያ ጽሕፈተ-ፊደል መዋቅር	24
፩.ሀ.፱. የአጻጻፍ ዘዴ እና ቅርጽ	25
፩.ሀ.፲. አምስቱ የኢትዮጵያ የጽሕፈት ዘመናት	25
፩.ሀ.፲፩. ቅርጽ በቁጥሮች	25
፩.ሀ.፲፪. የግእዝ ቋንቋ ያሳያቸው ውስጣዊ ሥነ-ልሳናዊ ለውጦች.....	30
፩.ሀ.፲፫. ሰዋስው	41
፩.ለ. የም/ዛሬ	45
ትንሣኤ ግእዝ ለምን?	45
፩.ለ.፩. ግእዝ «ምስለ» ቤተ-ክርስቲያን.....	45
፩.ለ.፪. ግእዝ በፈተና ውስጥ/ወቅታዊ ችግሮች.....	47
፩.ለ.፫. ዛሬ የሚያበረታቱ ምቹ ኹኔታዎች.....	48
፩.ሐ.ጌውል /ነገ/	50
፩.ሐ.፩. የግእዝ ቋንቋ እንዲያድግ ለምን አስፈለገ?	50
፩.ሐ.፪. መፍትሔ	51
፩. መንግሥት	52
፪. ቤተ-ክርስቲያን	53
፫. ኅብረተ-ሰብእ	53
፩.ሐ.፫. እንዴት?	54

ክፍል ኹለት

ሰዋሰው-ግእዝ	57
፪.፩. መራሕያን	57
፪.፩.፩. መራሕያን ምድብ ተውላጠ-ስሞች /Pronouns/	57
፪.፩.፪. መራሕያን እንደ ነባር አንቀጽ /Verb to be/	60
፪.፩.፫. መራሕያን እንደ አመልካች ቅጽል	63
ምልማድ / መልመጃ /	64
ትውውቅ /ሰላምታ/	65
፪.፪. አመልካች /Demonstratives/	66
፪.፪.፩. አመልካች ተውላጠ-ስም /Demonstrative Pronoun/	67
፪.፪.፪. አመልካች ቅጽል /Demonstrative Adjective/	68
፪.፪.፫. የአመልካች አካሄድ በግስ	69
ምልማድ /መልመጃ/	71
ሰላምታ	73
ንግግር /Conversation/	74
፪.፫. አገናዛቢዎች - ዝርዝር /Possessives/	75
፪.፫.፩. አገናዛቢ ቅጽሎች /Possessive adjectives or determiners/	75
፪.፫.፪. በመስተዋድድና በአያያዥ- በተስማሚ ቃላት /Prepositions and Conjunctions/	76
፪.፫.፫. በጥሬ ዘር	77
፪.፫.፬. እንዳንድ ለየት ያሉ አካሄዶች /Exceptions/	79
፪.፫.፭. አገናዛቢ ተውላጠ-ስሞች /possessive pronouns/	80
ምልማድ/መልመጃ/	81
፪.፫.፮. አገናዛቢ አጻፋዎችና /Possessives/ ስሞች	82
፪.፫.፯. አገናዛቢ ተውላጠ-ስሞች	85
፪.፫.፰. የአንዳንድ አገናዛቢ አጻፋዎች ዝርዝር	86
፪.፫.፱. የንዑስ አንቀጽ ዝርዝር እንደ አገናዛቢ ሲያገለግል	87
፪.፴. ተውላጠ ስም	91
፪.፴.፩. ተጠቃሽ ተውላጠ-ስም	91
፪.፴.፪. ባለቤት ተውላጠ-ስም /Subjective Pronoun/	91
፪.፴.፫. ተሳቢ ተውላጠ-ስሞች / Objective Pronouns/	91
የሌሎች ተስማሚ ቃላት ትርጉማቸው	92

፪.፭. የ«በ» ወይም የ«ቦ» ዝርዝር	93
፪.፭.፩. ቦ፣ አለ የማለት ግስ /Verb to have /	93
፪.፭.፪. «ቦ» አንድ ማድረጊያ /ምክንያት/	
Preposition + objective Pronouns/	97
፪.፭.፫. «በ» አንድ ድርጊት ማረፊያነት /አንቀጽ አጥላማነት/ -	
Verb + Prepositions /	98
፪.፭.፬. «ቦ» አንድ መገኘት /መኖር/ ግስነት ከመራሕያን ጋር:-	99
፪.፭.፭. «ቦ» አንዱ ባንዱ ላይ ሲኖርበት ወይም ሲገኝበት	100
፪.፭.፮. የ«ቦ» ሌላው አገልግሎት	101
ምልማድ/መልመጃ/	103
፪.፮. የ«ለ» ዝርዝር እና ዘ፣ እንተ፣ እለ	106
፪.፮.፩. «ለ» አንድ ተጠቃሽ ተውላጠ-ስም	
/Prepositions + to + objective pronouns/	106
፪.፮.፪. የ«ለ» ኹለተኛ ዝርዝር	
/Verb + preposition + Objective Pronouns/	107
፪.፮.፫. «ለ» ከ «ቦ» ጋር የ«ማለት» ግስ በመኾኑ ይተረጎማል	108
፪.፮.፬. ባለቤት ተውላጠ-ስም	
/ Subjective pronouns/ Reflexive pronouns/	108
፪.፯. አያያዢ /Conjunction/	111
ምልማድ/መልመጃ/	113
፪.፰. ዘ፣ እንተ፣ እለ የ /of, 's/	115
ሀ. አገናዛቢ /possessive/	116
ለ. አያያዢ ወይም ተዛማጅ ተውላጠ-ስም /Relative pronouns/	118
ሐ. ነባር አንቀጽ /Verb (to) be/	118
መ. መስተአምር /Article/	119
ሠ. ቅጽል /Adjective/-	119
፪.፱. የጾታ እና የቁጥር ኹኔታ/ Gender and Number/	124
፪.፲. ቅጽል /Adjectives/	139
፪.፲.፩. የቅጽል ዐይነቶች /Types of Adjectives/	140
፪.፲.፪. የአካዝ ቅጽል ዝርዝር	142
፪.፲.፫. ጸዋትወ - ቅጽል ወአካዝ	146
፪.፲፩. ተውላኩ-ግስ/ አንቀጽ አጥላማሽ /Adverb/	152

፪.፲፪. የሚሻገሩና የማይሻገሩ ግሶች

/Transitive and Intransitive verbs- /«ገቢርና እና ተገብሮ»/ 162

፪.፲፫. ዐቢይ አንቀጽ /Main Verbs/..... 176

፪.፲፬. ግሥ አርእስት /«Root Verbs»/«Model Verbs»/ 176

፪.፲፭. የግስ ዐመሎች..... 187

፪.፲፮. የርባታ ዐይነቶች /ጸዋትወ-ርባሕ/..... 190

፪.፲፯. የግስ ርባታ በዐሥሩ መራሕያን..... 191

፪.፲፰. የአማርኛ የግስ ርባታ መንገድ..... 197

ምልማድ /መልመጃ/ 202

ንግግር 204

፪.፲፱. ዘንድ አንቀጽ ወይም ትዕዛዝ አንቀጽ..... 205

፪.፳. ኢሕጋውያን ግሶች እና ዘንድ ወይም ትዕዛዝ አንቀጻቸው..... 210

ምልማድ/መልመጃ/ 214

ንግግር 217

፪.፳፩. የንዑስ አንቀጽ አርእስት እና ዝርዝራቸው /በዐሥሩ መራሕያን/..... 217

፪.፳፪. የንዑስ አንቀጽ መልክዕ በአርእስቱ 222

በግእዝ እንነጋገር 225

፪.፳፫. ቦዝ አንቀጽ..... 227

፪.፳፫.፩. ቦዝ በዐሥሩ መራሕያን..... 228

፪.፳፫.፪. ቦዝ ከቀዳማይ አንቀጽ ጋር 229

፪.፳፫.፫. ቦዝ ከካልኦይ አንቀጽ ጋር 229

፪.፳፫.፬. ቦዝ ከትዕዛዝ አንቀጽ ጋር..... 230

፪.፳፫.፭. ቦዝ ገቢር /ባቢ ሲኾን 231

፪.፳፫.፮. ቦዝ ቸልታ ኾኖ ሲቀር 231

፪.፳፫.፯. ቦዝ አንቀጽ-ቦዝነቱ ጽንዕ፣ ጎይል ሲኾነው

/ከነባር አንቀጽ እና «የማለት» ግስ ጋር/ 232

፪.፳፫.፰. ቦዝ ዐበይት አገባቦችን ሲያወጣ..... 233

፪.፳፫.፱. ንዑስ አንቀጽ እና ቦዝ 233

ግብረ-ቤት 235

፪.፳፫.፲. ቦዝ ከተሳቢ ተውላጠ-ስም ጋር..... 236

፪.፳፫.፲፩. ቦዝ በተገብሮ 237

፪.፳፬. አዕማድ /ምስሶዎች/..... 238

፪.፳፬.፩. የንግግር ክፍሎች መልክዕ በአዕማድ /ዝርዝር.....	239
፪.፳፬.፪. የአዕማድ ቦዝ አንቀጽ.....	240
፩. የአዕማድ ጠባይዕ	241
በግእዝ እንጋገር	244
«ትውልድ የጎልፍ ወትውልድ ይተርፍ».....	246
፪.፳፭. የአንጻንድ አገናዛቢ አጻፋዎች ዝርዝር.....	249
፪.፳፮. የንኡስ አንቀጽ ዝርዝር እንደ አገናዛቢ ሊያገለግል.....	250
ንግግር	251
፪.፳፯. ቅጽል (Adjective).....	252
፪.፳፯.፩. ውስጡ-ዘ / ዝርዝር ርባታ/.....	253
ንግግር.....	255
፪.፳፰. ካልላይ አንቀጽ፣ የትንቢት ወይም የአሁን ጊዜ.....	256
፪.፳፱. የዐቢይ አንቀጽ ርባታን መንገድ በቀተለ ስንመለከት	262
፪.፴. የዐቢይ አንቀጽ ርባታ	267
፪.፴.፩. “ይቤ” ---አለ	271
፪.፴፩. የግእዝ ሥርዐተ-ንባብ /Pronunciation/	275
 ክፍል ሦስት	
ነጠላ ግስ፣ ዘርና ነባር /Dictionary/.....	279
፫.ሀ. የዘር ምንነት.....	279
፫.ለ. ነባር.....	279
፫.ሐ. ነጠላ ግስ፣ ዘርና ነባር.....	280
መጻሕፍተ ስምዕ/ REFERENCES	317